

Direcció Newsletter: Esther Grau y Diana Marre

Continguts del N° 12: Rosa Mora Valls

Edició, Format i Difusió del N° 12: Sofía Gaggiotti

Traducció al català: Bruna Álvarez i Victoria Badia

ISSN: 2013-2956

Reptes immediats i de futur en adopció internacional

La Newsletter AFIN, amb aquest número, compleix un any de vida. Des d'aquí felicitar a tot l'equip. Al llarg d'aquest any, a través d'ella, hem difós ja algunes conclusions i resultats obtinguts a través de I+D **“Adopció internacional: la integració familiar i social dels menors adoptats internacionalment. Perspectives interdisciplinàries i comparatives”** finançat pel Ministeri de Ciència i Innovació finalitzat recentment, però que ha estat renovat per tres anys més amb el projecte **“Adopció Internacional i Nacional: Família, educació i pertinença: perspectives interdisciplinàries i comparatives”**

En aquests anys hem avançat, no només des de l'esmentat projecte, sinó també des d'altres investigacions portades a terme al nostre país i d'altres països europeus, americans, i d'Oceania, en la concreció i definició del aspectes importants relacionats amb la integració social i familiar dels menors adoptats.

Family group
1946
Henry Moore

Aquesta Newsletter es publica amb el recolzament del Ministerio de Ciencia e Innovación a través del projecte I+D *La adopción internacional: la integración familiar y social de los menores adoptados internacionalmente. Perspectivas interdisciplinarias y comparativas* (SEJ2006-15286/SOCI).

Sobre la integració familiar

Al nostre país hem reconegut socialment, a molts nivells, aquesta manera de crear famílies, així com la necessitat de la instauració de recursos específics. S'han creat serveis de postadopció, associacions de famílies adoptives i de persones adultes adoptades, s'han publicat nombrosos llibres, guies específiques per a famílies i per a professionals i agents vinculats amb la infància, han sorgit nombrosos espais internautics de diferent índole específics sobre adopció, etc. Així mateix, s'han organitzat nombroses jornades i trobades on els tècnics/es i les famílies hem compartit experiències i inquietuds, i s'han realitzat investigacions des de diversos àmbits al respecte.

Malgrat això, voldríem transmetre que, des dels resultats de la investigació que hem dut a terme i la nostra pròpia experiència com a tècnics especialistes en postadopció, constatem que hi ha molt a fer encara a nivell social i familiar en relació amb l'adopció en particular i la infància en general, amb la qual cosa valorem com a imprescindible la creació de polítiques i recursos específics que contribueixin al benestar de les persones adoptades, les seves famílies i l'entorn social en el qual viuen.

Un dels objectius inicials de la nostra investigació era obtenir informació, a través dels professionals i de les famílies, de les característiques de l'evolució emocional, relacional i d'adquisició d'aprenentatges dels menors adoptats internacionalment. Per això vàrem organitzar trobades amb pares i mares adoptius/ves i amb mestres i tècnics de l'àmbit de l'educació, i vàrem crear instruments per conèixer i analitzar les necessitats familiars a l'etapa postadoptiva, alguns resultats dels quals voldríem ressaltar aquí.

En primer lloc dir que actualment sabem que, pels factors de risc peri i postnatsals, per les carències sofertes, per l'experiència d'institucionalització viscuda -moltes vegades llarga en el temps i en institucions poc adequades-, i per l'edat en què arriben a la família adoptiva, molts dels menors adoptats internacionalment poden emmarcar-se, en el moment de l'adopció, en el grup de menors considerats amb necessitats especials.

Haurem, doncs, de redefinir el concepte de “necessitats especials” en adopció internacional, ja que sabem que aquestes condicions de vida prèvies a l’adopció repercuten en diferents àrees i de diferent manera en el desenvolupament dels nens i nenes després de la seva adopció, i es tradueixen en situacions i/o problemàtiques diverses, per les quals és necessari comptar amb recursos específics.

Constatem que, el fet de viure en una família que ofereixi la possibilitat d’establir vincles afectius sans i estables, i una estimulació adequada, proporciona un efecte reparador que afavoreix una evolució adient dels nens i nenes. Però també confirmem que, en altres casos, això no és suficient i es requereix de capacitats parentals molt potents i de recursos específics, fins i tot en alguns casos, especials.

En aquest sentit, detectem que les famílies no arriben suficientment preparades a l’adopció -el que va ser expressat d’aquesta manera per elles mateixes en les trobades organitzades i en les entrevistes realitzades- per assumir la criança de menors amb certes necessitats especials, ja que la formació que reben no té aquesta especificitat.

D’altra banda, les famílies solen arribar a l’adopció amb unes expectatives, en moltes ocasions, poc realistes.

Henry Moore

És per això que, en aquest punt, desitgem emfatitzar que en la mesura que la postadopció, és a dir, la integració familiar i social dels i de les menors adoptats/des internacionalment, depèn en gran mesura de la preadopció, haurien de crear-se nous programes per informar i preparar les futures famílies adoptants per tal d'assegurar, tant com sigui possible, als menors adoptats internacionalment que la seva família adoptiva ha estat preparada, informada i formada per assumir i fer-se càrrec de les conseqüències de les seves experiències viscudes abans de l'adopció, siguin quines siguin.

Sabem, a més, que en molts països les assignacions es realitzen sense seguir criteris tècnics que permetin de valorar quina família compta amb la disposició, capacitat i recursos necessaris per a un determinat nen o nena. En aquest sentit, hauríem de ser capaços de garantir al màxim la preparació, especialment emocional, perquè les famílies puguin afrontar la criança d'un menor del qual no sabem a quins factors de risc ha estat exposat, ni la dimensió i l'abast de les conseqüències del que ha viscut abans de l'adopció.

Fa ja temps que no complim amb aquesta responsabilitat. Els esforços imminents s'haurien d'encaminar a potenciar al màxim la informació, formació i preparació de les famílies i a revisar els criteris i formes d'idoneïtat. En aquest sentit, resulta interessant assenyalar que, en els més de quinze anys d'adopció internacional al nostre país, si algú ha revisat o sol·licitat alguna cosa específicament han estat els països d'origen, no els de destí.

Mother and Child Holding Apple
1982-83
Henry Moore

A les trobades que des del projecte d'investigació es van organitzar amb famílies en període d'espera, es va detectar també la necessitat de tenir cura d'aquesta etapa de la futura família adoptiva. Els terminis entre l'obtenció del certificat d'idoneïtat i el moment de l'adopció es dilaten cada cop més i són, en moltes ocasions, totalment indeterminats per a les famílies. Aquesta és una etapa sensible en la qual les famílies es poden fragilitzar en detriment de les seves capacitats de contenció i fortalesa emocional, o sigui de les seves capacitats parentals, fomentant-se, per exemple, la seva idealització de l'arribada del fill, amb repercussions no desitjades a l'inici de la convivència.

En resum, és imprescindible redreçar la mirada cap als factors de risc evitables o previsibles en tant que països receptors dels i de les menors. És veritat que arriben nens i nenes amb particularitats i dificultats importants, però també és cert, i ens hauríem de responsabilitzar d'això, que també arriben a l'adopció moltes famílies amb característiques i dificultats igualment significatives. Ens hem d'encaminar a disminuir al màxim els nostres propis factors de risc i potenciar els de protecció, sense refugiar-nos en l'explicació fàcil i recurrent sobre els múltiples problemes de la família, la cultura, la llengua o la vida a l'origen.

A l'actualitat, des de les associacions de pares, els professionals de la postadopció i la investigació, es constata que els recursos específics necessaris per a la llarga etapa postadoptiva no són suficients. Sabem que hi ha un nombre important de menors adoptats i les seves famílies que viuen satisfactòriament sense necessitat d'aquests recursos, però també sabem que moltes famílies adoptives estan passant per moments de sofriment i malestar, que fins i tot estan resolent mitjançant el reingrés del fill o filla al sistema de protecció espanyol, per no poder disposar de les ajudes i suport necessaris.

Family group
1948
Henry Moore

Una raó per la qual un dels principals factors de protecció ha de ser la creació de recursos específics en postadopció.

Si bé és veritat que en els últims anys, en gairebé totes les comunitats autòniques, s'han creat serveis de postadopció, les estratègies i recursos en l'atenció familiar segueixen sent insuficients i/o inadequats. Malgrat que durant aquests més de quinze anys molts hem anat aprenent i descobrint quines són les intervencions necessàries i més adients -al mateix temps que els problemes han anat creixent-, no hem estat capaços encara d'instituir programes de prevenció amb cap tipus d'anticipació.

Sobre la integració escolar

També és necessària la creació de programes i recursos d'intervenció específics des de l'entorn escolar. Hem constatat la manca de coneixement i comprensió de les necessitats dels/de les nens/es adoptats, no només durant el període d'adaptació sinó al llarg de la seva escolaritat.

En postadopció predomina la demanda de famílies, els fills o filles de les quals presenten problemes escolars, tant en l'àrea dels aprenentatges com de les relacions interpersonals amb els seus iguals i amb els adults.

Mother and child
1932
Henry Moore

Si bé hem ampliat i avançat en el coneixement de les conseqüències de la institucionalització i de les carències viscudes en les capacitats cognitives, estratègies d'aprenentatge o en la dimensió emocional dels nens i nenes, des del sistema educatiu no s'ha implementat cap mena de pla de formació per a mestres i tècnics de l'educació, així com tampoc s'ha elaborat cap protocol ni programa específic d'intervenció. Això es constata tant en les trobades organitzades amb famílies adoptives com en les trobades amb mestres i tècnics de l'educació o des de la nostra tasca d'atenció a les famílies en la consulta en postadopció.

Si bé no voldríem transmetre una imatge catastròfica de la realitat de l'adopció internacional, a la vista del que s'ha analitzat, considerem que no estàvem adequadament preparats per assumir el "boom" de l'adopció internacional que hem experimentat. Es tracta d'una manca de preparació que podem explicar -o justificar- en què partíem de zero, no disposàvem dels recursos adequats, ni dels programes de prevenció necessaris, ni sabíem tan sols quins caldrien.

Tanmateix creiem que aquest temps d'explicacions i justificacions ha passat o hauria de passar el més aviat possible, ja que és de caràcter urgent que, des de tots els àmbits, es creïn i promoguin programes d'actuació i intervenció adequats destinats a un nombre important de famílies que estan vivint o podrien viure situacions de sofriment i malestar.

Henry Moore

Encara que la majoria dels i les menors procedents d'adopció internacional aconseguixen una adaptació adequada i que moltes adopcions són satisfactòries tant pels fills/filles com pels pares/mares, l'augment en les demandes d'assessorament i atenció en els darrers temps constitueix una alerta sobre els freqüents desajustos en aquests nous encaixos familiars, que no es pot ni s'ha d'esquivar i el coneixement en detall de la qual mereix una especial atenció i dedicació.

En aquest sentit, cal assenyalar que està resultant difícil i complex trobar en les xarxes públiques els recursos adequats, no només per la manca d'aquests sinó també per la descoordinació entre els existents, la qual cosa reverteix en un grau de desprotecció molt important. Només a títol d'exemple, assenyalar que en el darrer any i mig estem rebent -i amb tendència a augmentar- demandes en postadopció per part de famílies amb fills o filles en edat púber i adolescent que, sense necessitat de particularitzar en aquestes situacions, en molts casos és a causa d'una acumulació de factors de desprotecció i desatenció que s'han anat sumant al llarg de la infància posterior a l'adopció i que, per tant, no poden ser atribuïts a problemes en l'origen.

Es tracta d'una desprotecció o desatenció que han impedit també d'abordar, familiarment, escolarment i socialment, la comprensió i assumpció de la identitat adoptiva en les persones adoptades. Diversos aspectes del projecte d'investigació han fet adonar de la dificultat amb què conviuen les famílies adoptives per abordar, en la dinàmica quotidiana, el tema dels orígens i la història personal dels fills, i sobre com fer-ho en les diferents edats d'aquests.

Malgrat que al inici de les trobades amb les famílies aquest tema semblava no tenir rellevància, es tracta d'una qüestió que sempre acabava sorgint des de la dificultat. Quan s'escolta als nois i noies adoptats, púbers o adolescents, es posa en evidència que, en general, quan eren nens o nenes hi pensaven, tot i que de diferents maneres segons el moment, i que habitualment tenien poques possibilitats de compartir aquests temes.

Es tracta de temes que es reforcen en bona part en aquells que tenen característiques racials diferents, ja que constaten el fet de rebre diferents tipus d' inputs, comentaris o mirades, que els incomoden i els fan tenir una vivència negativa de la diferència. Afortunadament, des de fa temps comptem amb l'enriquidora col·laboració, en el nostre projecte, de persones adultes adoptades, amb característiques racials diverses, que ens ajuden a comprendre millor aquesta vivència de sentir-se diferent a la família i l'entorn i que, des de la perspectiva infantil, resulta més complexa.

Voldria des d'aquí transmetre l'agraïment, de tot l'equip d'investigació, a les persones adoptades i a les famílies que han participat directa o indirectament en aquesta investigació, permetent endinsar-nos en les seves vides per portar endavant aquest projecte. Sense la seva participació això no hauria estat possible. Moltes gràcies a tots/es.

"Rocking Chair" series
1950-52
Henry Moore

REFLEXIONEM

Marre, D. [Los Silencios de la Adopción en España](#). *Revista de Antropología Social*. N° 18, 2009 , pags. 97-126. Aquest article es va realitzar en el marc del projecte d'investigació *L'adopció internacional: la integració familiar i social dels menors adoptats internacionalment. Perspectives interdisciplinàries i comparatives* (SEJ2006-15286/SOCI), finançat pel Ministeri de Ciència i Innovació.

Tal com Diana Marre exposa en el seu article, al nostre país no s'ha aconseguit integrar socialment el què en l'àmbit de l'adopció s'anomena la triada. És a dir, “el conjunt de persones compost per les famílies biològiques, adoptives amb els seus fills i filles”, sobretot perquè encara no hem construït o trobat un espai per a les famílies biològiques o de naixement.

A nivell de les relacions i dinàmiques familiars, i des del punt de vista pedagògic, aquest lloc o espai a construir té un caràcter simbòlic i emocional, i hauria de ser compartit per tots els membres de la família.

Sabem que els nens i les nenes, d'alguna manera, pensen en les seves famílies biològiques i també ho fan les seves famílies adoptives, però les fantasies, preguntes i inquietuds sobre aquestes persones són difícils de compartir, probablement per pors, estranyeses o perquè no s'ha construït l'espai -físic i mental- per fer-ho.

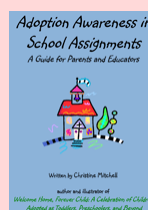
A nivell social, per moltes raons, tampoc hem aconseguit, no només preservar i protegir, sinó només el fet de donar un lloc a les famílies d'origen, ni en adopció nacional o internacional, ni tampoc en els processos d'acolliment.

Consultant els serveis de postadopció de països amb experiència en adopció oberta, veiem que hi ha programes i espais concrets per acompanyar i ajudar a les famílies biològiques, en tant que persones importants, que precisen també d'un reconeixement i un “lloc”, per la qual cosa aquest fet es constitueix com un repte de futur.

Suggerim aquí el llibre “[Dreaming a World](#)” editat per Sangsoon Han, que dóna veu a disset mares de naixement coreanes, que expliquen les seves històries mirant enrere - des del present- fins al moment en què estaven embarassades i van donar a llum. Elles descriuen la situació aleshores, les decisions que van haver de prendre, i el que ha passat en les seves vides. És la oportunitat d'escoltar les veus que rarament s'escolten.

...PER VEURE I LLEGIR

- Ferreira, Ventura, Gutiérrez, Corcuera, Fesser. 2004. En el mundo a cada rato. Unicef. España.
- López, Félix (coord.) 2007. La escuela infantil: el observatorio privilegiado de las dificultades. Barcelona: Graó.
- Mankell, H. 2009 El fill del vent. Barcelona: Tusquets editores
- Mitchell, Ch. 2007 Adoption Awareness in School Assignments: A Guide for Parents and Educators.
- Purvis, Karyn B., David R. Cross, & Jacquelyn S. Pennings. 2007. International Adoption of Post-Institutionalized Children: Implications for School Counselors. Texas Christian University.
- Gozalvo, S. 2009. Zhao. España. 95 min.
- Planell, D. 2009. La vergüenza. España. 107 min.

RECOMANEM...

[Australian Journal of Adoption](#) és una publicació on-line, de lliure accés, que proporciona un espai de qualitat, independent i obert a totes les persones que tinguin interès en temes relacionats amb l'adopció.

Segons ressalta el propi editor, la posició de l'editorial no és ni pro ni anti-adopció. La seva intenció és proporcionar els resultats de la investigació de qualitat i informar sobre pràctiques entorn l'adopció, en el passat o en el present, que han tingut i tenen un profund efecte en les persones involucrades.

A més a més, pretén facilitar la comprensió de l'adopció i els seus problemes per millorar les polítiques, per fomentar millors pràctiques i per proporcionar suport a les persones que treballen en aquest camp o estan implicades en l'adopció.

La publicació inclou recensions de llibres sobre el tema des d'àmbits diferents. Així per exemple, en el volum 1 no. 1 inclou la de l'interessant llibre "[Touched by Adoption. Journeys toward wholeness](#)" una col·lecció de pintures i commovedores històries de persones adoptades i mares biològiques recopilades per Victoria Fitzpatrick, i coeditades per Helen Foley y Debra Solomon (2008).

LINKS D'INTERÈS

- [Child Welfare Information Gateway](#)

- [Postadoption Center](#)

- [Benevolent society](#)

PROPERES ESDEVENIMENTS D'INTERÈS

- 3RD International Conference. Alliance for the study of Adoption and Culture. Secret Histories, Public Policies. April 29-May 2, 2010. Boston
- Simposio Internacional. Procreación, crianza y género. Aproximaciones antropológicas a la parentalidad. 13-14 de Mayo, 2010. Universidad Autónoma de Barcelona, Bellaterra, Barcelona.
- Conference: 'Children, Families and the Migration Experience: Opportunities and Challenges'. 21 May, 2010. Middlesex University, Hendon Campus, London
- Conference 'Growing Up in Divided Societies'. 10-11 June 2010. Queen's University, Belfast
- International conference 'Childhood and Youth in Transition'. 6-8 July 2010. Centre for the Study of Childhood and Youth, University of Sheffield
- International Conference on Adoption Research. 11-15 July, 2010. Leiden University, Leiden
- Intercountry Adoption Summit. 23–26 September, 2010. Stratford, Ontario.
- International Conference 'Towards an Anthropology of Childhood and Children'. 9-11 March, 2011. Institute of Human and Social Sciences, University of Liege, Belgium

SOBRE L'AUTORA DELS CONTINGUTS D'AQUEST NÚMERO

Rosa **Mora Valls**,

Llicenciada en Psicologia i especialista en Psicologia Clínica, és co-directora de CRIA, un servei d'assistència en post-adopció de Barcelona, i treballa en assessorament a centres d'ensenyament primaris i secundaris, en temes d'adopció, inclusió i integració. Ha treballat en formació i valoració de sol·licitants d'adopció i en la realització de seguiments de post-adopció en diverses ICIF (Institució Col·laboradora en Integració Familiar).

És investigadora dels projectes I+D *La adopción Internacional: la integración familiar i social de los menores adoptados internacionalmente* (SEJ2006-15286/SOCI). *Perspectivas interdisciplinarias i comparativas* (SEJ2006-15286/SOCI) i *Adopción Internacional i Nacional: Familia, educación i pertenencia: perspectivas interdisciplinarias i comparativas* (MICINN CSO2009-14763-C03-01 subprograma SOCI) 2010- 2012.

SOBRE LES IL·LUSTRACIONS

Henry Spencer Moore (Castleford 0.1898-Hertfordshire, 1986) escultor britànic qui, a través de les seves obres en diversos materials (pedra, marbre, bronze, guix...) i també del dibuix i a vegades d'altres recursos artístics, va reflectir sovint situacions familiars (la mare i el fill, la família), a més de les seves emblemàtiques figures reclinades.

En les seves escultures, inspirades en l'art dels pobles primitius, egipci, maia o asteca, són característics els forats, representant potser la complementarietat entre la matèria i l'espai, entre l'element palpable i el que es veu a través del buit.